

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Academic Article

การใช้หลัก “เวสารัชชกรณธรรม” เพื่อส่งเสริมการศึกษา “สหกิจศึกษาและ
การศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE)”

Using “Vesarachaganadhamma” to Promote the Education
“Cooperative and Work Integrated Education (CWIE)”

สุภาพร บำรุงวงศ์^{1*}, พระมหาพิพัฒน์ ปวฑฒโน ท่าดี²

Supaporn Bamrungwongsa^{1*}, Phramaha Pipat Pawattano Thadi²

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. สุภาพร บำรุงวงศ์*

Supaporn Bamrungwongsa

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate school, Mahamakut Buddhist
University Thailand.

Email: supaporn.bam@student.mbu.ac.th

2. พระมหาพิพัฒน์ ปวฑฒโน (ท่าดี)

Phramaha Pipat Pawattano Thadi

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Humanity, Mahamakut Buddhist
University Thailand.

Email: pipat.pav@mbu.ac.th

คำสำคัญ

เวสารัชชกรณธรรม; ส่งเสริมการศึกษา;
สหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

Keywords:

Vesarachaganadhamma; Promote the
Education; Cooperative and Work Integrated
Education (CWIE)

Article history:

Received: 14/04/2024

Revised: 15/06/2024

Accepted: 19/07/2024

Available online: 28/09/2024

ABSTRACT

This academic article aims to present the concept of using Buddhist Principle, namely Vesarachaganadhamma to promote educational management in Cooperative and Work Integrated Education or CWIE. The issues consisted of 1) higher education with Cooperative and Work Integrated Education 2) Vesarachaganadhamma Buddhist principle 3) Promoting in the CWIE curriculum with Vesarachaganadhamma principle and 4) the body of knowledge arising from the integration with the principle. Found that 1) Higher education institutions are conducting CWIE courses which is an education system that provides teaching and learning in higher education institutions and actual operations in the work places to make graduates ready to work upon graduation and to jointly create quality graduates. 2) The Buddhist principle to promote education in the CWIE curriculum is Vesarachaganadhamma. This principle is showing courage, helping people have self-confidence, Have the courage to live and fight against various obstacles. It is a tool to solve obstacles in one's life very well, including faith, precepts, great learning, virtue, and wisdom. 3) Promoting education in the CWIE curriculum with Vesarachaganadhamma by 5 principles (1) creating confidence with faith (2) promoting behavior and discipline with moral (3) promoting being a learner with great learning (4) promoting determination with exertion and (5) promoting

How to Cite:

Bamrungwongsa, S. & Thadi, P.P. (2024). Using "Vesarachagaranadhamma" to Promote the Education "Cooperative and Work Integrated Education (CWIE)". *Journal of Dhamma for Life*, 30(3), 549-562.

access to enlightenment with wisdom. 4) The body of knowledge from integration with Vesarachagaranadhamma is "FMGEW Model" a model for success in organizing CWIE education with Vesarachagaranadhamma, which consists of the 5 principles: confidence, discipline, eagerness to learn, diligence, and knowingly with wisdom.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดการใช้หลักพุทธธรรม เวสัชชกรณธรรม เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานหรือ CWIE โดยมีประเด็นประกอบด้วย 1) การศึกษาอุดมศึกษากับสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน(CWIE) 2) หลักพุทธธรรม เวสัชชกรณธรรม 3) การส่งเสริมการศึกษาหลักสูตร CWIE ด้วยเวสัชชกรณธรรม และ 4) องค์ความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการกับหลักธรรม พบว่า 1) สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา และการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ เพื่อให้บัณฑิตพร้อมปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษาและเพื่อร่วมกันสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ 2) หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE คือ เวสัชชกรณธรรม เป็นหลักธรรมที่แสดงความกล้าหาญช่วยให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญในการดำรงชีวิต มีความกล้าหาญในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เป็นเครื่องมือที่จะแก้ไขอุปสรรคในชีวิตของตนได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ศรัทธา ศีล พาหุสัจจะ วิริยารัมภะ และปัญญา 3) การส่งเสริมการศึกษาหลักสูตร CWIE ด้วยหลักเวสัชชกรณธรรมด้วย 5 หลักการ คือ (1)สร้างความเชื่อมั่นด้วยศรัทธา (2)ส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัยด้วยศีล (3) ส่งเสริมการเป็นผู้ใฝ่รู้ด้วยพาหุสัจจะ (4) ส่งเสริมความมุ่งมั่นด้วยวิริยารัมภะ และ(5) ส่งเสริมการเข้าถึงความรู้อย่างแท้จริงด้วยปัญญา 4) องค์ความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการกับเวสัชชกรณธรรม เรียกว่า " FMGEW Model" รูปแบบสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ด้วยเวสัชชกรณธรรม ประกอบด้วยหัวใจแห่งพุทธธรรม 5 ประการ คือ เชื้อมั่น มีวินัย ใฝ่เรียน พากเพียรขยัน รู้ทันด้วยปัญญา

บทนำ

จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ความต้องการของตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย มีความจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของสังคมโลก ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของอุดมศึกษา และจากการสำรวจพบว่า 60% ของผู้ที่สำเร็จการศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดความรู้ มีความรู้ทางด้านทฤษฎีแต่ไม่สามารถถ่ายทอดได้ และระบบการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างความพร้อมให้แก่นักศึกษาในการทำงานได้ ซึ่งการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติงานนั้น จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อต้องมีการปฏิบัติงานจริง (Teerakiat Jareonsettasin, 2560: 23) การปรับหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการทางการศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องรองรับความต้องการในศตวรรษที่ 21 ตามที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กำหนดคุณภาพของบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม มีคุณสมบัติและสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการมีงานทำ ระบบการศึกษาที่เหมาะสมคือการส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับการฝึกฝนด้านประสบการณ์ในวิชาชีพ ระบบสหกิจศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. 2562 หลักสูตรสหกิจศึกษาได้มีการขับเคลื่อนดำเนินการโดยการปรับปรุงในหลักสูตรที่เรียกว่า “สหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน” (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) ถูกใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 การอุดมศึกษา 4.0 และแผนพัฒนาประเทศ 20 ปี ตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประเทศและแข่งขันได้ในประชาคมโลก

หลักพุทธธรรมที่เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นคำสอนที่เป็นจริง ปฏิบัติได้จริง ผู้นำถือและปฏิบัติตามมานานกว่า 2500 ปีมาแล้ว การส่งเสริมการศึกษา ในกระบวนการศึกษาสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) ให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการร่วมกัน พุทธธรรมจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีศีลธรรม มีความเชื่อมั่นในการกระทำสิ่งที่เป็นความดี มีเหตุมีผล มีสติ มีสมาธิ การรู้จักยับยั้งชั่งใจ และการศึกษาช่วยสร้างความรู้การมีทักษะที่ดี ดังนั้นการส่งเสริมการศึกษาจึงต้องควบคู่ไปกับหลักพุทธธรรม และมีความกล้าหาญมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้การจัดการศึกษาสำเร็จประโยชน์ตามความมุ่งหวังได้

การศึกษาอุดมศึกษากับสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542: 2) การศึกษาจัดขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและการดำรงชีวิต(ทศนา แคมมณี, 2552: 7) เป็นการเรียนเพื่อให้ได้

ความรู้ความเข้าใจในวิชาต่างๆ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ว่าความรู้จากหนังสือเท่านั้น แต่ยังได้รับจากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียนอีกด้วย (University of the People, 2022: online) การศึกษาจึงหมายถึง กระบวนการจัดการให้เกิดการเรียนรู้ต่อผู้เรียน โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและการส่งเสริมทักษะทางความรู้ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาต่างๆ ซึ่งการ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) เป็นการศึกษาในระบบกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542: 3-6) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม ผลผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง หน้าที่สำคัญ คือ พัฒนาความรู้ให้ทันสมัย จัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการกำลังคนของประเทศ จัดให้มีการวิจัย การสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งให้บริการทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศโดยรวม และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณะ (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษาพ.ศ. 2562, 2562 : 55-58) มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษามีพันธกิจที่สำคัญ 4 ด้าน ประกอบด้วย การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายใต้บริบทแห่งการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของโลก สิ่งสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษาปัจจุบันของประเทศไทย จึงต้องให้ทันต่อกระแสดังกล่าว คือ การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการส่งเสริมการอุดมศึกษา 4.0 และการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการพัฒนาระบบการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นในพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานและความต้องการของผู้ประกอบการอย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงศาสตร์ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก ตลอดจนความพร้อมและความถนัดของตนเอง รัฐบาลมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่อาศัยนวัตกรรมใหม่และความคิดสร้างสรรค์ ระบบการจัดการศึกษาหลักสูตรสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education Program หรือ CWIE Program) จึงได้รับการสนับสนุนให้นำมาเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง

คำว่า “สหกิจศึกษา” (Cooperative Education) เป็นศัพท์บัญญัติที่ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่นำระบบสหกิจศึกษาเข้ามาใช้ในประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเมื่อปี พ.ศ. 2536 (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, มปป: 10) จนถึงปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายให้การสนับสนุนสหกิจศึกษา ส่งผลให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่างๆ จัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษาควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติการทางวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2563 มีการขับเคลื่อนการศึกษาสหกิจศึกษา ในหลักสูตรสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน : CWIE โดยมีการลงนาม MOU ร่วมกันระหว่างกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กับมหาวิทยาลัย และสถานประกอบการต่างๆทั่วประเทศ และส่งเสริม

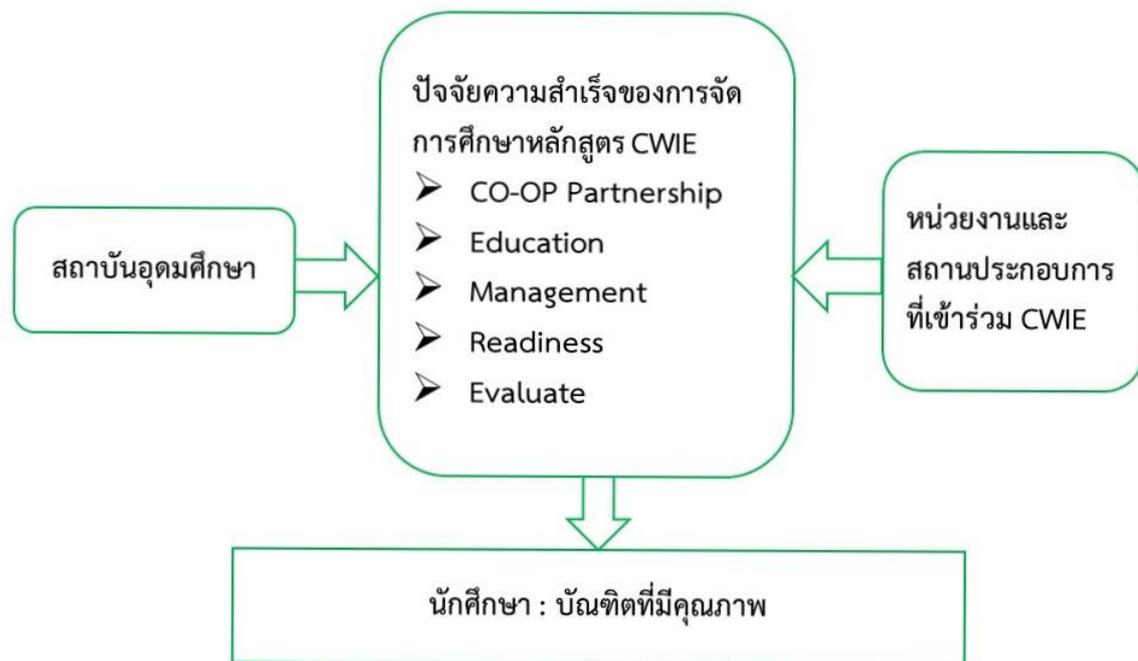
สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษา หลักสูตร CWIE ให้ประสบความสำเร็จ (กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2565: ออนไลน์) หลักสูตรสหกิจศึกษา หมายถึง ระบบ การศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา สลับกับการมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการ โดยการผสมผสานการเรียนกับการทำงานเพื่อให้บัณฑิตพร้อมปฏิบัติงานได้ทันทีที่สำเร็จ การศึกษา ถือเป็นพันธกิจสัมพันธ์(Engagement) ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนา คุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการ ประกอบการ(สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2564: 16-17) แนวคิดหลักที่ทำให้เกิดรูปแบบของการจัดการศึกษาสหกิจ ศึกษาประกอบด้วย 2 แนวคิดใหญ่ คือ 1) การตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมด้านการ ประกอบอาชีพ(Career Development) และการเข้าสู่ระบบการทำงานของบัณฑิต (Employability) ก่อน สำเร็จการศึกษาและ 2) การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยใช้กระบวนการจัด การศึกษาให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ เป็นการเรียนรู้จากประสบ การณการทำงาน (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552: 6)

การส่งเสริมการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกเพื่อให้เกิดประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งช่วย ส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตน ตามที่โคลบ (Kolb, D.A., 1984: 20-38) กล่าวว่า การได้รับประสบการณ์โดยตรงช่วยให้เปิดกว้างทางความคิดและมีประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ หลักสูตร CWIE จึงเป็นหนึ่งในรูปแบบการศึกษาสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ ในลักษณะ ความร่วมมือกันเพื่อสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้บัณฑิตมี ความพร้อมสู่การทำงานได้จริง

ดร. วิจิตร ศรีสะอาด (2565: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE มี 5 ประการ ได้แก่

- 1) สถานศึกษากับสถานประกอบการ ถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ในลักษณะหุ้นส่วนสหกิจศึกษา (CO-OP Partnership) เป็นพันธกิจและภารกิจร่วมที่มีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง
- 2) จัดเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา (Education) โดยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร ดำเนินการเป็นระบบครบกระบวนการตามมาตรฐานสหกิจศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) มีการกำหนดส่วนงานและบุคลากร ผู้รับผิดชอบการบริหารและการจัดการ สหกิจศึกษา (Management) ทั้งในสถานศึกษาและ สถานประกอบการ
- 4) สร้างความพร้อมในองค์กรที่จะจัดสหกิจศึกษาให้มีความพร้อม (Readiness) ทุกด้านก่อนที่จะจัดสห กิจศึกษา
- 5) มีการติดตาม ประเมินผลการจัดสหกิจศึกษา (Evaluate) คู่ขนานกับการจัด เพื่อนำผลมาใช้ในการ แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดสหกิจศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ในการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ให้ประสบความสำเร็จจากแนวคิดของ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน (2565: ออนไลน์) ดังกล่าวข้างต้น เป็นความร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยผู้จัดหลักสูตร หน่วยงานและสถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดการศึกษา CWIE ร่วมกันพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตามแนวทางการพัฒนาบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งอาชีพ การทำงาน และการเป็นผู้ประกอบการ (Career, Employability and Entrepreneurship Development) ผู้ศึกษาจึงขอเสนอองค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE

หลักพุทธธรรม เวสาร์ชกรณธรรม

หลักพุทธธรรมเป็นหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เป็นหลักประพฤติปฏิบัติในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ทางด้านการศึกษามีการนำองค์ความรู้จากคำสอนในหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมให้การศึกษไทยประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สำหรับในการส่งเสริมการศึกษาหลักสูตร CWIE หลักพุทธธรรมที่ควรนำมาบูรณาการเพื่อส่งเสริมให้กระบวนการศึกษานี้บรรลุประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง หลักธรรมสำคัญดังกล่าวนี้ได้แก่ “เวสาร์ชกรณธรรม”

เวสารัชชกรณธรรม (อง. ปญจก.(ไทย) 22/101/175) หมายถึง ธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญ การแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมที่กล้าแสดงออกเพื่อดำรงรักษาจริยธรรม มีความเห็นที่ไม่ถูกต้อง ไม่ควรไม่ดั่งงาม เป็นอกุศล ก็มีกำลังใจ มีความรู้ความสามารถที่จะกล้าแสดงออก ต่อต้านในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยนั้น ย่อมเป็นความกล้าหาญทางจริยธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่รักษาคุณงามความดี รักษาคุณศลรังเกียจอกุศลธรรมที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีความกล้าในการรักษาความดี ทำลายความชั่ว

หลักเวสารัชชกรณธรรม ประกอบด้วยหลักธรรม 5 ประการ ได้แก่ ศรัทธา ศีล พาหุสัจจะ วิริยารัมภะ และปัญญา ดังนี้

1) ศรัทธา หมายถึง เป็นความเชื่ออย่างมีเหตุมีผล มีหลักในการปลงใจเชื่อ และผ่านการคิดพินิจพิจารณาเสียก่อน แล้วจึงยอมรับเชื่อถือในเรื่องนั้นๆ สิ่งที่ยึดถือเป็นหลักในเรื่องความเชื่อ บุคคลจงใจแล้วย่อมกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ในการกระทำกรรมแต่ละครั้งถือเจตนาเป็นหลักเสมอ การมีความเชื่อหรือมีศรัทธาในเรื่องต่างๆ คือ 1) เชื่อในความมีอยู่ของกรรม คือ เจตนาที่บุคคลกระทำลงไป ทางกาย ทางวาจา และทางใจ เป็นความเชื่อเรื่องหลักกรรมลิขิต หรือกฎแห่งกรรม เจตนาจัดเป็นแกนสำคัญที่สุดของการกระทำ เป็นสาระที่ทำให้เกิดการกระทำ ดังนั้นกิจที่บุคคลจงใจหรือทำด้วยเจตนา กิจนั้นเรียกว่า กรรม (อง.ตีก. (ไทย) 20/171/160- 161, ม.ม. (ไทย) 13/81/79-81)หรือ "กัมมสัทธา" 2) เชื่อความมีอยู่แห่งผลกรรมที่บุคคลได้กระทำเอาไว้ คือ ถ้าทำดีผลก็ดี ถ้าทำไม่ดีผลก็ไม่ดี กล่าวคือ กรรมดี หรือกรรมชั่วทั้งหมดที่คนสั่งสมไว้ย่อมมีผล ขึ้นชื่อว่ากรรมแม้จะนิดหน่อยที่ว่างเปล่าย่อมไม่มีเลย เรียกว่า "วิปากสัทธา" 3) เชื่อว่าคนเราแต่ละคนนั้นมีกรรมเป็นของของตน จะต้องเป็นผู้รับผลของกรรม ที่ตนได้กระทำเอาไว้ เรียกว่า "กัมมัสสกตาสัทธา" และ 4) เชื่อว่า พระพุทธเจ้านั้นตรัสรู้ ทรงชี้แจงแสดงความจริงแก่โลก ซึ่งเป็นความเชื่อที่สำคัญอย่างยิ่ง ความจริงเหล่านี้ นั้น ทนต่อการพิสูจน์ทดสอบทุกยุค ทุกสมัย ความเชื่อความมั่นใจในพระปรีชาญาณของพระพุทธเจ้า ในฐานะทรงเป็นบุคคลต้นแบบที่ทรงยืนยันถึงสมรรถวิสัยของมนุษย์ว่ามนุษย์สามารถหยั่งรู้ถึงสัจธรรม เข้าถึงความดีสูงสุดด้วยสติปัญญาและความเพียรพยายามฝึกฝนพัฒนาตน (ม.อ. (ไทย) 4/297/356) เรียกว่า "ตถาคตโพธิสัทธา"

2) ศีล หมายถึง มีความประพฤติถูกต้องดีงาม ไม่ผิดระเบียบวินัย ไม่ผิดศีล ผิดธรรม ศีลเป็นการรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย เป็นปกติ ไม่มีโทษ ศีลเป็นการพิจารณาเห็นโทษของการละเมิดศีล แล้วจึงงดเว้น ไม่กระทำให้ผิดศีล ผลที่ปรากฏออกมา คือ กาย วาจา ของตนจะเป็นปกติไม่ทำสิ่งใดให้เป็นการเบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ผลที่ได้รับคือความเยือกเย็นในใจ เพราะไม่มีเวรไม่มีภัยกับผู้ใด เนื่องจากไม่ได้สร้างเวรสร้างภัยต่อบุคคลอื่น ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสศาจารย์ ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า "ศีล" แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด แปลว่า เย็น คือทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล แปลว่า เกษม คือปลอดภัย ทำให้เบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้ มีความหมายเป็น สีสณะ กล่าวคือเป็นมูลราก ส่วนคำว่า "สีสนะ" นี้ ก็คือ กิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึงความที่กรรมในทวารมีกายกรรมเป็นต้น ไม่ระจัดกระจายโดยความมีระเบียบ อันคืออย่างหนึ่ง คือความเข้าไปรับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับโดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย หรืออีกนัยหนึ่งว่า ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น ศีล คือ เจตสิก

(ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคลผู้ตั้งเว้นจากบาปธรรมมี ปาณาติบาต เป็นต้นศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม (พระพุทธโฆสเถระ รจนา, 2546: 10-11)

3) พหุสัจจะ หมายถึง การศึกษา การลำดับรับฟังมากคือ เป็นคนมีประสบการณ์มาก สามารถทรงจำ เรื่องเหล่านั้นได้ บางเรื่องที่สำคัญๆ ก็ท่องได้จนคล่องปาก นำสิ่งที่ตนประสบพบเห็นมาขบคิดพิจารณาด้วย ใจของตน เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านั้นตามความจริง จิตใจของคนเรานั้นเปรียบเสมือนโรงงาน ประสบการณ์ต่างๆ เหมือนวัตถุดิบ คนที่มีประสบการณ์ได้พบได้เห็นอะไรมา มาก ผ่านขั้นตอนดังกล่าวมาได้ และ กลายเป็นคนรอบรู้ในเรื่องนั้นๆ ท่านเรียกว่าเป็นนักปราชญ์บ้าง เป็นบัณฑิตบ้าง เป็นพหูสูตบ้าง

4) วิริยารัมภะ หมายถึง การปรารถนาความเพียรได้แก่ การริเริ่มกระทำความเพียรพยายามในการที่จะละ ความชั่ว ประพฤติความดี หรือความเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน ในการทำหน้าที่การงาน ไม่หวาดหวั่น ต่ออุปสรรคอันตรายต่างๆ และไม่กลัวเกรงต่อความเหนื่อยยากลำบาก หนาว ร้อน หิวกระหาย เหลือบ ยุง ลม แดด เป็นต้น มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในวิถีชีวิตตนให้ได้ ทั้งมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดก้าวหน้าสามารถต่อสู้กับอุปสรรคขัดขวาง ที่ปรากฏขึ้นในลักษณะต่างๆ ได้

5) ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้ เข้าใจในเหตุและผล ดี ชั่ว ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ความรอบรู้ในสิ่งที่ ควรรู้ ปัญญาเป็นเหมือนประทีปส่องทางชีวิต อย่างน้อยที่สุดเราควรจะต้องรู้ว่า อะไรเป็นประโยชน์และไม่เป็น ประโยชน์ อะไรดี อะไรชั่ว อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป และมีอุบายวิธีที่จะละเว้นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็น โทษ สิ่งที่เป็นความชั่ว มาประพฤติปฏิบัติความดีที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ได้ ปัญญาเกิดขึ้นได้ด้วย การคิดค้น การศึกษาและการอบรม 3 วิธี คือ 1) จินตามยปัญญา(ปัญญาสำเร็จด้วยการคิด) 2) สุตมยปัญญา (ปัญญาสำเร็จ ด้วยการฟัง) 3) ภวานามยปัญญา (ปัญญาสำเร็จด้วยการอบรม) (ที.ปา.(ไทย)11/228/231)

ดังนั้น เวสัชชกรณธรรม ซึ่งเป็นธรรมทำความกล้าหาญ ทั้งนี้ความกล้าหาญจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ ต้อง มีหลักที่จะช่วยให้เกิดความกล้าหาญ หลักธรรมทั้ง 5 ประการนี้ จึงเป็นหลักใจที่ช่วยให้บุคคลมีความเชื่อมั่นใน ตนเอง มีความกล้าหาญในการดำรงชีวิต มีความกล้าหาญในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เป็นเครื่องมือที่จะแก้ไข อุปสรรคในชีวิตของตนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ความกล้าหาญทางจริยธรรมที่สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา คือ ความกล้าหาญที่จะก้าวผ่านภาวะความสุข ความทุกข์ ความเศร้าโศกสูญเสียที่คิดว่าเป็นปกติของชาวโลก กล้าหาญในการเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งตัวตนของตน เพื่อเข้าสู่ความไม่ต้องกลับมาเกิดอีก คือการเข้าสู่ แดนพระนิพพานนั่นเอง อย่างไรก็ตามยังสามารถนำหลักธรรม “เวสัชชกรณธรรม” มาช่วยส่งเสริมให้เกิดมี ความกล้าหาญในการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ในระดับอุดมศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้

การส่งเสริมการศึกษาหลักสูตร CWIE ด้วยหลักเวสัชชกรณธรรม

การนำหลักพุทธธรรมมาเพื่อส่งเสริมการศึกษาสำหรับการพัฒนาคุณภาพบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิต ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคม ได้อย่างเป็นปกติสุขนั้น จะต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ ที่ต้องประกอบด้วย การมีวิถีชีวิต สุขภาพกาย

สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่ดี การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ ตามหลักแนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE นั้น ต้องมีหลักพุทธธรรมที่เป็นคุณธรรมที่ทำให้เกิดความกล้ากล้า คือ เวสัชชกรณธรรม มาใช้เป็นหลักธรรมเพื่อจัดการองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ได้ดังนี้

1) หลักการสร้างความเชื่อมั่น (faith) ด้วยศรัทธา

ในหลักการสร้างศรัทธาหรือความเชื่อมั่นกับการส่งเสริมศึกษาหลักสูตร CWIE หมายถึง การนำหลักการเรียนรู้บูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ ศรัทธา เพื่อมาส่งเสริมระบบการในระดับอุดมศึกษา ตามภารกิจหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานวิชาการ มาตรฐานวิชาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานและการเป็นผู้ประกอบการ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2565: ออนไลน์) ศรัทธาเป็นความเชื่อที่เกิดจากองค์ความรู้จากศึกษาเล่าเรียน และการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัว ศรัทธา มีข้อดีคือ ทำให้จิตใจมีพลัง คนมีศรัทธาเชื่ออะไรมีกำลังในเรื่องนั้น ถ้าไม่มีศรัทธาก็ดมดแรงทันที เพราะฉะนั้น จึงสำคัญมาก แต่ศรัทธานี้ต้องมีตัวหนุน คือ ปัญญา เป็นตัวที่ทำให้มีเหตุผล ทำให้รู้ความถูกต้อง ความสมควรความเหมาะสม ความจริงหรือไม่จริง รู้สิ่งที่แท้ สิ่งที่ผิดสิ่งที่ถูก ศรัทธา เชื่อดังขาบซึ่งไปได้ง่ายๆ ถ้าไม่มีปัญญาประกอบ ก็จะเชื่อหลงๆ โหลๆ ไปเลย แล้วมีกำลังก็ไปทำตามที่เชื่อ อาจจะมีกำลังในการทำสิ่งที่ร้าย แม้แต่เบียดเบียนกัน เช่นในศาสนาต่างๆที่เอาแต่ศรัทธา คนมีกำลังผลักดันใจแรงมาก ทำให้สามารถแม้จะไปฆ่าคนศาสนาอื่น หรือทำสงครามศาสนากันก็ได้ ท่านจึงเตือนให้ต้องระวังศรัทธาต้องมีปัญญาคุม แต่ถ้าไม่มีศรัทธามีแต่ปัญญาก็เป็นปัญหา ความเชื่อหรือศรัทธา จึงมีความสำคัญเพราะมีบทบาทและอิทธิพลในการดำเนินชีวิตในสังคมแบบพุทธ โดยยึดเอาคำสอนของศาสนามาใช้เป็นเป้าหมายของชีวิต และกำหนดกรอบของการดำเนินชีวิต (พระชลญาณมุนี (สมโภช ธมฺมโกโช),ดร. และผศ. พิเศษ ดร.สรวิชัย วงษ์สะอาด, 2563: 104-105) ดังนั้นศรัทธาจึงมาเสริมปัญญา ทำให้ปัญญามีทิศทางชัดเจน เอาจริงเอาจังแน่นแฟ้น และมีกำลังมาก ศรัทธาเป็นความเชื่อทำหน้าที่ขจัดความไม่เชื่อ ความเคลือบแคลงสงสัย ความเห็นแก่ตัว ศรัทธาเป็นความเชื่อมั่นไม่หวั่นไหว ที่อยู่ภายในจิตใจ มีประเด็นสำคัญคือ เมื่อมีความเชื่อมั่นต่อการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ที่เชื่อมั่นว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพทักษะและคุณธรรมของผู้เรียนแล้ว การดำเนินงานจัดการศึกษาดำเนินการมีศรัทธาคู่กับต้องมีปัญญาจึงประสบความสำเร็จ

2) หลักการส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัย (morality) ด้วยศีล

การนำหลักการศึกษาดูบูรณาการกับหลักพุทธธรรมคือ ศีล เพื่อมาส่งเสริมระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเอง หมายถึง การกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ด้านความมุ่งมั่นปรารถนาและค่านิยมอันเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกด้านกระทำที่ดี เพื่อนำพาชีวิตสู่ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาตนมีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ นับตั้งแต่การศึกษาตนเอง การรู้จักตนเอง และการประเมินตนเอง เป็นต้น (พระปลัดกิตติ ยุตติธโร, พระสุวิจักขณ์ กุลยศยังกูร และพระสมพร อนาลโย (สะอั้งรัมย์), 2562 : 300) การประยุกต์ใช้ศีล 5 ช่วยสร้างความตระหนัก หรือใส่ใจในการปฏิบัติด้วยการละเว้นจากสิ่งที่ไม่ควรกระทำ 5 ประการตามหลักศีล 5 เป็นการปรับใช้หลักธรรมให้เข้ากับ

สถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกัน เป็นหลักธรรมนำทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมด้าน ความประพฤติงามและปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมวินัย จะช่วยควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำให้มีกาย วาจา และเป็นปกติ

3) หลักส่งเสริมการเป็นผู้ใฝ่รู้ (great learning) ด้วยพาหุสัจจะ

การนำหลักการเรียนรู้บูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ พาหุสัจจะ เพื่อมาส่งเสริมระบบการใน ระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ (1) ด้านพหุสุตา ตั้งใจเรียน ผู้เรียนมีศรัทธา มีความรัก ในการ เรียนรู้ แสวงหาวิชาความรู้ ทั้งในห้องเรียน จากตำราเรียน สื่อนวัตกรรมนอกตำราเรียนต่าง ๆ สอบถามครู อาจารย์ และแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของตน ไม่ใส่ใจสื่อออนไลน์จนไม่มีสมาธิในการเรียนรู้ (2) ด้านธตา ทรงจำเนื้อหาที่เรียน ผู้เรียนจับใจความ สำคัญในการเรียนรู้แต่ละครั้งตามที่จำได้ มีสมาธิที่แน่วแน่ใน การเรียนรู้แต่ละครั้ง กำหนดเนื้อหา ส่วนไหนควรอ่าน ส่วนไหนควรเน้นการทรงจำ จดบันทึกการเรียนรู้ (3) ด้านวจสา ปริจิตา ท่องจำ จนคล่องปาก หากเนื้อหาบางส่วนเป็นเนื้อหาสำคัญและยากแก่การทรงจำ ควรใช้วิธี ท่องจำจนคล่องปากช่วย เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียนในการเรียนรู้นำมาใช้งานได้ทันที (4) ด้านมนสาอนุเปกขิตา ใส่ใจนึกคิด ตรึกตรอง ผู้เรียนหมั่นสังเกตบทเรียนในแต่ละบท ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้มา พิจารณาในสิ่งที่ตนได้ เรียนรู้ แก้ไข ข้อผิดพลาด บรรเทาความสงสัย (5) ด้านทัญญูญา สุปฏิวิทธา เข้าใจเนื้อหาบทเรียนตามที่เห็น ผู้เรียน มอง ให้รู้ให้เห็นภาพรวม จุดประสงค์ ความสำคัญของการเรียนรู้แขนงนั้นๆ จับประเด็นสำคัญของการเรียนรู้ ให้ ได้ตามความเป็นจริง ต่อยอดพัฒนาความรู้ตนเองและถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันได้ (พระมหาภูมิปัทธน์ ญาณวฑฺฒโธ (คำมี), 2564: 78)

4) หลักส่งเสริมความมุ่งมั่น (exertion) ด้วยวิริยารัมภะ

เป็นการนำหลักการเรียนรู้บูรณาการกับหลักพุทธธรรมวิริยารัมภะ เพื่อมาส่งเสริมระบบการใน ระดับอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณธรรมไปสู่ความสำเร็จ เป็นความมุ่งมั่น มุมานะ พยายาม ตั้งใจและอดทนในการทำงานสุจริต การศึกษาเล่าเรียนเพื่อความสำเร็จในสิ่งที่ทำมีความเจริญก้าวหน้า ในการ เรียนและการทำงาน ได้ยอมรับจากคนทั่วไป การปฏิบัติตนเป็นคนขยันหมั่นเพียรและอดทน มีดังนี้ 1) ตั้งเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในสิ่งที่ทำให้ชัดเจนและวางแผนเพื่อลงมือทำอย่างตั้งใจ และกระตือรือร้น 2) ใฝ่หา ความรู้อยู่เสมอโดยศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จากตำราสื่อต่าง ๆ หรือจากการเรียนรู้ด้วยการลงมือ ปฏิบัติเพื่อนำความรู้มาเป็นแนวทางปฏิบัติและพัฒนาตนเอง 3) มีมานะบากบั่นไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคโดยใช้ความ อดทน สติปัญญา ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและพยายามลงมือทำจนสำเร็จ 4) ปฏิบัติตามบุคคลที่ประสบ ความสำเร็จ โดยการนำแบบอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จด้วยความเพียร มีคุณธรรม มาเป็นแบบอย่างในการ ดำเนินชีวิตและสร้างแรงจูงใจให้ตนเองมีความขยันหมั่นเพียร 5) สร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง โดยรักและ ศรัทธาในสิ่งที่ทำ แล้วมองเห็นถึงข้อดี จุดแข็งของตนเองแล้วนำมาเป็นพลังในการทำสิ่งต่างๆและให้กำลังใจ ตนเองอยู่เสมอเพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ

การปลูกฝังความขยันหมั่นเพียรและความอดทน ต้องเกิดขึ้นทั้งกับสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และนักศึกษาผู้เข้าร่วมในหลักสูตร CWIE เพื่อต้องการให้มีความมุ่งมั่นปฏิบัติตามหน้าที่อย่างตั้งใจ โดยเฉพาะ

นักศึกษาจะได้รับประสบการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้นจึงต้องมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น และหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างมีสติความขยัน ความหมั่นเพียรพยายามจะทำให้มีความตั้งใจทำจริงเห็นคุณค่าของสิ่งที่มี ความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ทำให้บรรลุเป้าหมายในชีวิตได้ (ธนภุต ผลโกศล และสมเกียรติ ไชยภูมิ, 2564: 102) นอกจากนี้การส่งเสริมความมุ่งมั่นด้วยวิริยารัมภะยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเพียรเพื่อการละความชั่ว ประพฤติความดีเพราะความชั่วต้องใช้ความพยายามในการละ การทำความดีทำได้ยาก จึงมีความเพียรพยายาม จึงจะประสบความสำเร็จได้ (ศุภฉันย์ ไชยสองวรัญญ์, 2560: 347)

5) หลักส่งเสริมการเข้าถึงความรู้แจ้ง (wisdom) ด้วยปัญญา

การนำหลักการเรียนรู้บูรณาการกับหลักพุทธธรรมปัญญา เพื่อมาส่งเสริมระบบการศึกษาหลักสูตรสหกิจศึกษานั้น จะช่วยให้เกิดความเข้าใจการเรียนรู้อย่างรู้แจ้ง ตามที่สุมานพ ศิวารัตน์(2560: 40) กล่าวว่า ปัญญาเป็นเรื่องของการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ตามความเป็นจริง ที่เริ่มจากความเชื่อ ความรู้ ความเห็น ความเข้าใจ วินิจฉัยไตร่ตรองตามเหตุตามปัจจัย และปรารถนา อ่อนศรี(2557: 9) กล่าวถึงกระบวนการศึกษาเรียนรู้ที่ควรได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เกิดปัญญาเรียกว่า จิตตปัญญาศึกษาที่เน้นถึงการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเองด้วยหลักการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งกระบวนการให้เกิดปัญญาเหล่านี้ก็เป็นปัญญาทั้งจินตมยปัญญา สุตมยปัญญาและภาวนามยปัญญา นั่นเอง เหล่านี้เป็นหลักการส่งเสริมเพื่อให้เข้าถึงความรู้แจ้งแห่งปัญญาตามจุดมุ่งหมายในหลักสูตร CWIE ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปปรับใช้เพื่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา

สรุป

หลักพุทธธรรมเป็นหลักการสำคัญที่พระพุทธร่องค์ทรงวางแนวทางคำสอนครอบคลุมทุกศาสตร์ เป็นที่ยอมรับว่าพิสูจน์ได้ มีความทันสมัยในทุกยุคสมัย สามารถนำมาบูรณาการร่วมกับการปฏิบัติงานในทุกสาขา หลักเวสาร์ชกรณธรรม ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญ 5 ประการ ในทางแห่งโลกุตระธรรมเป็นธรรมทำให้เกิดความกล้าหาญที่นำไปสู่ทางแห่งความหลุดพ้นคือพระนิพพาน ในทางโลกียธรรมเป็นความกล้าหาญแห่งการประกอบความดีแห่งการดำรงตนและพบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหน้าที่การงาน การนำหลักธรรมนี้มาใช้เพื่อส่งเสริมให้การจัดการศึกษาหลักสูตรสหกิจศึกษาและการศึกษาบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) ที่รัฐบาลไทยและนานาชาติให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของชาติและของประชาคมโลก ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาการ วิชาชีพ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม ในการทำงานและการเป็นผู้ประกอบการ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 แผนการพัฒนาประเทศ “ไทยแลนด์ 4.0” และแผนพัฒนาการศึกษาของชาติระดับอุดมศึกษา จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่ง และเป็นปัจจัยส่งเสริมที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาดังกล่าวประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สมดังที่หลักธรรมนี้เป็นหลักการแห่งความกล้าหาญสู่ความสำเร็จด้วยหลัก “เชื่อมั่น มีวินัย ใฝ่เรียนพากเพียรขยัน รู้ทันด้วยปัญญา”

ข้อเสนอแนะ หรือ องค์ความรู้

การจัดการองค์ความรู้หลักพุทธธรรมกับการศึกษา ด้วยกระบวนการส่งเสริมการศึกษาหลักสูตร CWIE โดยใช้หลักพุทธธรรมที่เรียกว่า เวสาร์ชกรณธรรม สามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบที่เรียกว่า “FMGEW Model สู่วิธีความสำเร็จการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE ด้วยเวสาร์ชกรณธรรม” ประกอบด้วยธรรม 5 ข้อ คือ

F คือ Faith หมายถึงการมีความศรัทธาหรือการมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาหลักสูตร CWIE

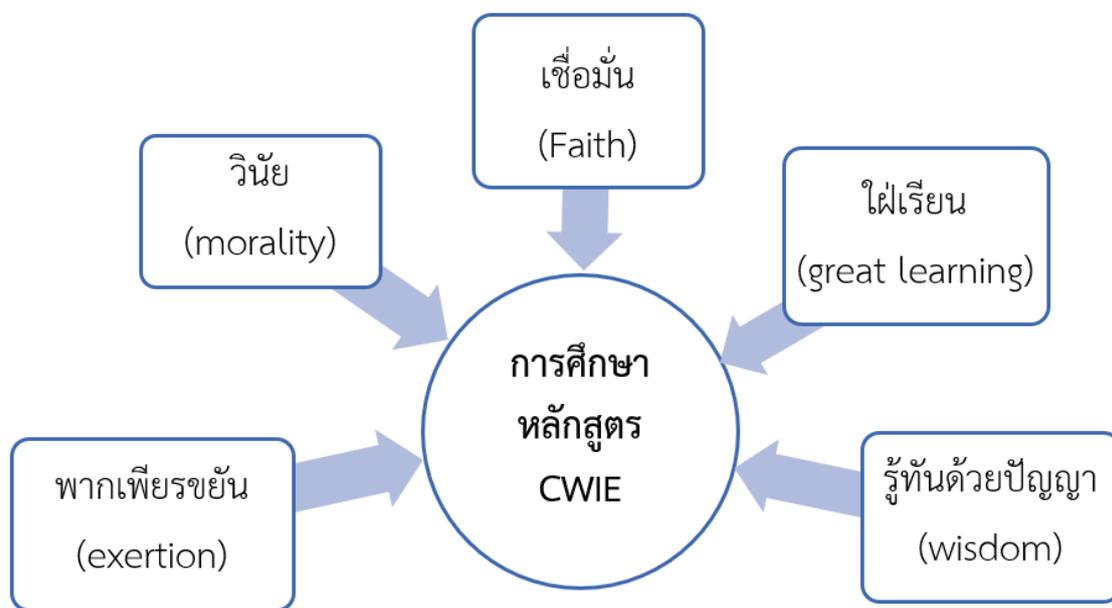
M คือ Morality หมายถึง ศีลหรือการมีวินัย ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจัดการศึกษาหลักสูตรนี้

G คือ Great Learning หมายถึง พาหุสัจจะหรือการมีความใฝ่เรียนรู้ในปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอย่างแท้จริง ตามหลักการของหลักสูตร CWIE นี้

E คือ Exertion หมายถึง วิริยารัมภะหรือการมีความพากเพียร ทั้งผู้เกี่ยวข้องและนักศึกษาผู้ปฏิบัติงานตามหลักสูตร เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย และผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

W คือ Wisdom หมายถึง ปัญญาหรือการมีความรู้ทันด้วยปัญญา ก่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจอย่างรู้แจ้ง

FMGEW Model จึงประกอบด้วยหัวใจแห่งพุทธธรรม 5 ประการ คือ เชื่อมั่น มีวินัย ใฝ่เรียน พากเพียร ขยัน รู้ทันด้วยปัญญา ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2: รูปแบบองค์ความรู้ FMGEW Model สู่วิธีความสำเร็จการจัดการศึกษา
หลักสูตร CWIE ด้วยเวสาร์ชกรณธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2565, 10 กุมภาพันธ์). *บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน*. จาก <https://cwie.mhesi.go.th/readFile/upload>
- ทิตนา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกฤต ผลโกศล และสมเกียรติ ไชยภูมิ. (2564). การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ตามหลักการบำเพ็ญวิริยบารมี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 8(1), 98-108.
- ปราณี อ่อนศรี. (2557). จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(1), 7-11.
- พระชลญาณมุนี (สมโภช ธมฺมโกชฺโษ), ดร. และ ผศ. พิเศษ ดร.สรวิชัย วงษ์สอาด. (2563). พระพุทธศาสนากับความเชื่อ. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 6(2), 99-115.
- พระปลัดกิตติ ยุตติธโร, พระสุวิจักขณ์ กุลยศชยงกูร และ พระสมพร อนาลโย (สละอั้งรัมย์). (2562). การประยุกต์ใช้ศิลปะ 5 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร. *วารสารธรรมวิชัย*, 2(2), 293-305.
- พระพุทฺธโฆสเถระ รจนา. (2546). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), ผู้แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด.
- พระมหาภูมิพัฒน์ ญาณวุฑฺโฒ (คำมี). (2564). การเสริมสร้างพลังศรัทธาสู่ปัญญา: กรณีศึกษาหลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 8(2), 68-83.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542, 19 สิงหาคม). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), 1-23.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562, 1 พฤษภาคม). พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. เล่ม 136 (ตอนที่ 57 ก), 54-78.
- ศุภันต์ ไชยสองวรรษ. (2560). การสร้างแผนชีวิตแบบพอเพียงตามแนวนาถนอมธรรมของชุมชนในภาคเหนือ. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 6(2), 343-354.
- สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). *ประมวลสาระชุดฝึกอบรมสหกิจศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.

- สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (มปป.). รายงานการสำรวจสถานภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษาในประเทศไทยและ
นานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. (สนับสนุนงบประมาณโดยสำนักงานคณะกรรมการ
อุดมศึกษา).
- สุมานพ ศิวารัตน์. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยไตรสิกขา. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 8(1),
36-48.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2565). *ปรัชญา แนวคิดสหกิจศึกษา และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ (Cooperative and
Work Integrated Education: CWIE)*. วันที่ ค้นหา 1 กุมภาพันธ์ 2565 จาก
<https://dass.rmutr.ac.th/wp-content/uploads>
- Teerakiat Jareonsettasin. (2560). Thailand 4.0: Challenges for Cooperative Education ใน การ
ประชุมวิชาการสหกิจศึกษาโลก ครั้งที่ 20 (WACE World Conference on Cooperative & Work-
Integrated Education) ระหว่างวันที่ 5-8 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ โรงแรม ดี เอ็มเพรส จังหวัด
เชียงใหม่. (หน้า 23-24). กรุงเทพมหานคร: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*.
New Jersey: Prentice Hall.
- University of the People. (2022). Top 10 Reasons Why Is Education Important. Retrieved
January 28, 2022, from <https://www.uopeople.edu/blog/>.